

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. október 26.

ÉPÜLETGÉPÉSZETI ISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató a vizsgázók teljesítményének értékeléséhez
(az értékelő tanárok részére)

A **feleletválasztásos tesztfeladatoknál** egyértelmű javítás mellett a javított válaszok elfogadhatóak. Ha a vizsgázó a helyes megoldások számánál több választ jelöl meg, akkor a helytelen válaszok számával a pontszámot csökkenteni kell. A feladatoknál az összes pontérték 0 pontnál kevesebb nem lehet.

A **számítási és az összetett feladatoknál** a feladatmegoldás során hibás összefüggés felírása esetén az ehhez a lépéshez tartozó további értékelési elemekre (pl. behelyettesítés, számítás, mértékegység stb.) nem adható pontszám. Amennyiben a számolási hibából származó helytelen részeredmény felhasználásra került a további lépésekben, de az adott lépés elvégzése ettől függetlenül hibátlan, a pontozás szempontjából az így kapott eredményt „helyes végeredménynek” kell tekinteni.

A feladatmegoldás során a vizsgázók által kapott eredmények kismértékben eltérhetnek a jelen javítási-értékelési útmutatóban megadott értékektől (pl. számológép használata, megengedett kerekítési szabály alkalmazása, szögfüggvények, π stb.).

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatóak.

A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van.

A feladatok megoldásához csak szöveges információ tárolására nem alkalmas számológép használható.

Rövid választ igénylő feladatok

1. feladat

10 pont

Állapítsa meg, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

Állítás	I/H
1. Ítéletalkotás alatt egy döntést értünk a rendelkezés szükségességéről.	I
2. A tolózárakban a folyadék áramlása csak egy irányba történhet, mert a szerelvény károsodik.	H
3. Ivóvízvezeték esetén folyási irányban a horganyzott acél csővezetékét követően rézcsövet nem alkalmazhatunk.	H
4. Kondenzációs kazán esetén a kondenzációs üzemben való működéshez alacsony visszatérő fűtővíz hőmérsékletre van szükség.	I
5. Az ellenállás-hőmérő működése a térfogatváltozás elvén alapszik.	H
6. A zárt tágulási tartályt célszerű a hőtermelő közelében elhelyezni.	I
7. Minél nagyobb egy csővezeték belső felületének érdessége, annál kisebb a nyomásvesztesége.	H
8. Gázvezetékek elágazásait csak hegesztett csőkötéssel készíthetjük.	H
9. A párhuzamos kapcsolású áramkörben minden fogyasztóra ugyanakkora feszültség van kapcsolva.	I
10. A kollektív védőeszköz a munkát végzőt és a munkában segítőt is védi.	I

Minden helyes válaszra 1-1 pont adható.

2. feladat

8 pont

Egészítse ki a szöveget a megadott hiányzó szavakkal! A felhasználható szavak a szövegben csak egyszer használhatók fel!

Felhasználható szavak: **légedényben**, **tagos**, **szivattyú**, **automata**, **fűtési**, **lejtéssel**, **kézi**, **felületfűtő**.

Jól megoldott légtelenítés nélkül nem várhatjuk el, hogy a fűtési rendszerünk kielégítően működjék. Sok kellemetlenség kerülhető el, ha a fűtési rendszer légtelenítése szakszerű. Korábban a fűtési csővezetéseket **lejtéssel** szerelték, hogy a feltöltés során a rendszerben lévő levegő a felső pontok irányába automatikusan tudjon áramolni, és ott egy **légedényben** leereszthető legyen. Ezeket a légedényeket a későbbi felújítások során **automata** légtelenítők váltották fel. A **tagos** radiátorok még nem tartalmaztak légtelenítőt, a korszerű lapradiátorok végeiben már **kézi** légtelenítők kerültek elhelyezésre. A **felületfűtő** köröket általában az osztógyűjtőnél légtelenítik. Ennek hiányában a fűtőközeget a **szivattyú** nem képes keringtetni. A **fűtési** rendszer a benne lévő légbuborékok miatt zajossá válik.

Minden helyes válasz 1-1 pont.

3. feladat**1 pont**

Válassza ki a helyes válasz betűjelét!

- a.) A kör keresztmetszetű légcsatornában a csőátmérő csökkenésével az áramló levegő sebessége is csökken.
- b.) A víz csak atmoszférikus nyomás esetén alakul gőzzé 100°C esetén.**
- c.) Az olajoknak a hőmérséklet növekedése esetén növekszik a viszkozitásuk.
- d.) A termosztatikus radiátorszelep a helyiség hőmérséklet-növekedésének hatására nyit.

4. feladat**4 pont**

Soroljon fel 4 db ívhegesztő elektróda bevonatot!

- rutilos
- bázikus
- cellulózozos
- savas

Egyéb szakmailag helyes választ is el kell fogadni! Minden helyes válasz 1-1 pont.

5. feladat**2 pont**

Ismertessen az ívhegesztő elektródák bevonatának feladatai közül 2 db-ot!

- **A varrat védelme az oxidációtól, pótolja a hegesztés során kiégő ötvözőket.**
- **Elősegíti az ív gyújtását, ívstabilizáló stb.**

Egyéb szakmailag helyes választ is el kell fogadni! Minden helyes válasz 1-1 pont.

6. feladat**5 pont**

Soroljon fel a vörösréz csővezeték szereléséhez alkalmazott szerszámok közül 5 db-ot!

- csőfogók
- rézcsőhajlító
- rézcsőtokozó
- nyakkihúzó
- rézcsővágó

Egyéb szakmailag helyes választ is el kell fogadni! Minden helyes válasz 1-1 pont.

7. feladat**1 pont**

Adja meg a függőleges csőtervek szokásos méretarányát!

M 1:50

8. feladat**5 pont**

Soroljon fel 5 db csőkarima típust!

- **laza karima**
- **vak karima**
- **menetes karima**
- **hegesztő toldatos karima**
- **préselhető karima**

Egyéb szakmailag helyes választ is el kell fogadni! Minden helyes válasz 1-1 pont.

9. feladat**4 pont**

Csoportosítsa a rézcsövek oldható és nem oldható kötéseit! Írjon 2-2 példát!

Oldható: roppantógyűrűs kötés, hollandis kötés, körmös csatlakozások kötése, kónuszos kötés, menetes csatlakozás.

Nem oldható: lágyforrasztott kötés, keményforrasztott kötés, préselt kötés.

Egyéb szakmailag helyes választ is el kell fogadni! Minden helyes válasz 1-1 pont.

Számítást igénylő feladatok

10. feladat**3 pont**

Számítsa ki az óránként szállított vízmennyiséget a 100 mm belső átmérőjű vezetékben, ha a víz áramlási sebessége 1,33 m/s!

$$V = A \cdot v = \frac{d^2 \pi}{4} \cdot v = \frac{0,1^2 \cdot 3,14}{4} \cdot 1,33 = 0,0104 \frac{\text{m}^3}{\text{s}}$$

$$V = 37,59 \frac{\text{m}^3}{\text{h}}$$

Helyes képlet: 1 pont
 Helyes behelyettesítés: 1 pont
 Helyes eredmény: 1 pont

11. feladat**3 pont**

Mennyire nyúlik meg egy 30 °C hőmérsékleten szerelt 28 m hosszúságú acélcső, amelyben 80 °C-os meleg víz áramlik folyamatosan?

Az acél lineáris hőtágulási együtthatója: $\alpha = 11,5 \cdot 10^{-6} \text{ 1/K}$.

$$\Delta L = \alpha \cdot L_0 \cdot \Delta t = 11,5 \cdot 10^{-6} \text{ 1/K} \cdot 28 \text{ m} \cdot (80 \text{ °C} - 30 \text{ °C}) = \underline{0,0161 \text{ m}}$$

Helyes képlet: 1 pont
 Helyes behelyettesítés: 1 pont
 Helyes eredmény: 1 pont

12. feladat**3 pont**

A nyaraló fürdőszobájában egy $U = 230 \text{ V}$ feszültségre kapcsolt izzólámpa világít. Az izzólámpán $I = 0,435 \text{ A}$ erősségű áram halad át. Mekkora a hálózathoz felvett teljesítménye?

$$P = U \cdot I = 230 \text{ V} \cdot 0,435 \text{ A} = \underline{100,05 \text{ W}}$$

Helyes képlet: 1 pont
 Helyes behelyettesítés: 1 pont
 Helyes eredmény: 1 pont

13. feladat**6 pont**

Adott egy $L = 50 \text{ m}$ hosszú, $B = 16 \text{ m}$ szélességű úszómedence. Az úszómedence az egyik végén $M_1 = 1,6 \text{ m}$, a másik végén $M_2 = 2,4 \text{ m}$ mély.

Mekkora a medence térfogata? Mennyi víz lesz a medencében, ha azt 85%-ban töltjük fel?

$$V_{\text{TELE}} = L \cdot B \cdot M = 50 \text{ m} \cdot 16 \text{ m} \cdot [0,5 \cdot (1,6 \text{ m} + 2,4 \text{ m})] = 50 \text{ m} \cdot 16 \text{ m} \cdot 2 \text{ m} = 1600 \text{ m}^3$$

$$M = 0,5 \cdot (M_1 + M_2)$$

Helyes képlet: 1 pont
 Helyes behelyettesítés: 1 pont
 Helyes eredmény: 1 pont

$$V_{85\%} = V_{\text{TELE}} \cdot 0,85 = 1600 \text{ m}^3 \cdot 0,85 = \underline{1360 \text{ m}^3}$$

Helyes képlet: 1 pont
 Helyes behelyettesítés: 1 pont
 Helyes eredmény: 1 pont

14. feladat**15 pont**

Egy hétvégi ház fűtési rendszeréhez nyitott tágulási tartályt kell készíteni. A tartály hossza a helyhiány miatt maximum $L = 40 \text{ cm}$ lehet. A tartályt téglatest alakúra készítjük el, amelynek arányai (L:B:M) 4:2:1. A tartálynak felsőrészt nem készítünk.

a.) Határozza meg a tartály szélességét és magasságát!

$B = 20 \text{ cm}$, $M = 10 \text{ cm}$, a 4:2:1 arányok miatt.

Helyes jelölés: 1 pont
 Helyes eredmény: 1 pont

b.) Határozza meg a tartály lemez anyagszükségletét, felszínét!

$$\begin{aligned} A &= 2 \cdot (L \cdot M) + 2 \cdot (B \cdot M) + 1 \cdot (L \cdot B) = \\ A &= 2 \cdot (40 \text{ cm} \cdot 10 \text{ cm}) + 2 \cdot (20 \text{ cm} \cdot 10 \text{ cm}) + 1 \cdot (40 \text{ cm} \cdot 20 \text{ cm}) = \\ A &= 2 \cdot 400 \text{ cm}^2 + 2 \cdot 200 \text{ cm}^2 + 1 \cdot 800 \text{ cm}^2 = \underline{2000 \text{ cm}^2} \end{aligned}$$

Helyes képlet: 1 pont
 Helyes behelyettesítés: 2 pont
 Helyes mértékegységek: 2 pont
 Helyes eredmény: 1 pont

c.) A készítéshez $L = 40 \text{ cm}$ szélességű lemez áll rendelkezésre. Mekkora minimális hosszúságú lemezdarabból szabható ki az összes oldala? (A rátakarásoktól eltekintünk.)

$$A = L \cdot H \rightarrow H = A / L = 2000 \text{ cm}^2 / 40 \text{ cm} = \underline{50 \text{ cm}}$$

Helyes képlet: 1 pont
 Helyes behelyettesítés: 1 pont
 Helyes eredmény: 1 pont

d.) Számítsa ki a tartály anyagának tömegét! 1 m^2 lemez tömege: $m_{\text{fajl}} = 24,7 \text{ kg}$. Határozza meg a tartály saját tömegét!

$$\frac{A_{\text{tartály}}}{A_{\text{fajl}}} = \frac{m_{\text{tartály}}}{m_{\text{fajl}}} \quad m_{\text{tartály}} = \frac{A_{\text{tartály}}}{A_{\text{fajl}}} \cdot m_{\text{fajl}} = \frac{2000 \text{ cm}^2}{10000 \text{ cm}^2} \cdot 24,7 \text{ kg} = 4,94 \text{ kg}$$

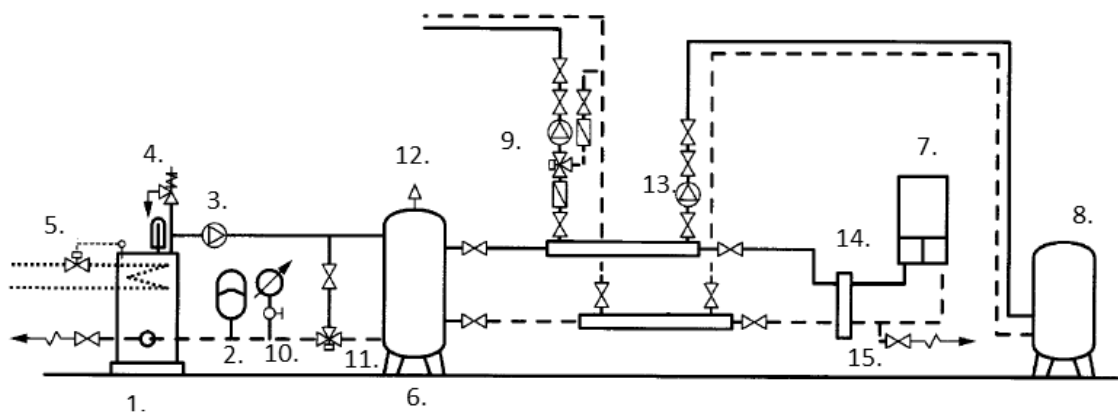
Helyes képlet: 1 pont
 Helyes kifejezés: 1 pont
 Helyes behelyettesítés: 1 pont
 Helyes eredmény: 1 pont

Kifejtést igénylő feladatok

15. feladat

15 pont

Nevezze meg a számokkal jelölt rendszerelemeket, szerelvényeket!

Forrás: Cséki István: Központifűtés-rendszerek. Műszaki Könyvkiadó Bp. 238. oldal 12. 2. ábra.

1.	Szilárd tüzelésű kazán	9.	Fűtőköri szivattyú szerelvénycsoport
2.	Zárt tágulási tartály	10.	Nyomásmérő elzáróval
3.	Kazán szivattyú	11.	Visszatérő hőm. emelő keverőszelep
4.	Rugós biztonsági szelep	12.	Automata légtelenítő
5.	Termikus szelep túlmelegedés ellen	13.	HMV-szivattyú szerelvénycsoport
6.	Puffertartó	14.	Hidraulikus váltó
7.	Fali gázkazán	15.	Töltő-ürítő szerelvény tömlővéggel
8.	HMV-tároló		

Minden helyes válasz 1-1 pont.

16. feladat

15 pont

Válaszoljon az alábbi kérdésekre! A kérdések megválaszolásához használja a 15. feladat ábráját!

1. Milyen okok miatt építünk a szilárd tüzelőberendezés mellé puffertartót? Írjon rá 2 példát!

Válasz: gazdaságosabb üzem, jobb hatékonyság. (2 pont)

2. A HMV tárolóban lévő használati melegvizet milyen egyéb módon lehet a fenti ábrán kívül felmelegíteni? Írjon rá 2 példát!

Válasz: a HMV-tároló - a fentiekén túl - felfűthető elektromos fűtőpatronnal, napkollektorral, hőszivattyúval. (2 pont)

3. Mi a szerepe a hidraulikus váltónak? Írjon rá 2 példát!

Válasz: a hidraulikus váltó lehetővé teszi két egymástól független hidraulikai kör létrehozását, valamint állandó térfogatáramú szivattyúk alkalmazását. (2 pont)

4. Milyen okból kell a szilárd tüzelőberendezést túlmelegedés esetén hideg vízzel hűteni?

Válasz: a fenti ábrán a szilárd tüzelőberendezés zárt fűtési rendszerre van kötve. Emiatt nem következhet be hirtelen túlhevülés, illetve a fűtővíz gőzzé alakulása, mert a hirtelen táguló víz robbanást okozna. Ezen okból a fűtővíz egy bizonyos hőmérséklet fölé nem emelkedhet. (2 pont)

5. Milyen szerelvényekből áll a HMV-szivattyú szerelvénycsoport?

Válasz: áll egy keringtető szivattyúból, a szivattyú előtt és után egy-egy elzáróból és egy visszacsapó szelepből. (1 pont)

6. Miért a visszatérő csővezetéken töltjük fel a rendszert?

Válasz: mert a feltöltéskor a beáramló víz maga előtt kinyomja a rendszerben lévő levegőt, ami így nem tud beszorulni a fűtési rendszerbe. (1 pont)

7. Miért kell a visszatérő hőmérsékletet emelni a szilárd tüzelőberendezésnél?

Válasz: a túl alacsony hőmérsékletű visszatérő víz károsíthatja a kazán szerkezetét, valamint a hőtermelő hőcserélőjében a füstgáz oldalon kondenzációt és a füstgáz alkotóelemeinek lerakódását és felületre tapadását okozná, ami a készülék idő előtti tönkremeneteléhez vezetne. (2 pont)

8. A szilárd tüzelőberendezés és a gázkazán tud egymástól függetlenül is működni?

Válasz: igen, mivel az osztó-gyűjtő hőtermelők felőli végein mindkét oldalon elzárók segítségével kizárhatóak. (1 pont)

9. Hol kerülhet szóba a napenergia alkalmazása?

Válasz: a HMV-tárolónál, valamint fűtésrészegységénél a puffertárolónál indirekt módon. (1 pont)

10. A fűtőkörön milyen okok miatt szükséges a visszakeverés?

Válasz: mert a fűtőkörök hőleadói nem megadottak, így valószínűleg ezek felületfűtő körök, amelyekben legfeljebb 40°C-os előremenő fűtővíz-hőmérséklet megengedett, és amelyet a szilárd tüzelőberendezés állandó értéken nem tudna közvetlenül biztosítani. (1 pont)

A feladatban valamennyi kérdés esetében más, szakmailag helyes választ is el kell fogadni.